

מסורת הש"ס

(א) נדה מז: ע"ש, (ב) סנהדרין ד. מיר לת. (נורף מט: גג:), (ג) [נעיל (סת:), (ד) [לנקמן עד: קכט:], (ה) [ג"ל דהוי אמינא], (ו) [הייט כנגע אכל], (ז) גי' ר"מ ונפשות,

תורה אור השלם

- ↑ ובל אשר יגע על פני השדה בחלל הרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים: במדבר יט טז
- ↑ כל הנגע במת בנפש האדם אשר ימות ולא יתחטא את מושבן ה' טמא ונברתה הנפש הרוא מישך אל כי מי נדה לא זרק עליו טמא יקרה עוד טמאות בו: במדבר יט יג
- ↑ ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא: ויקרא כא יא

הנהות מהר"ב רנשבורג

ארש"י ד"ה הנשר מנע נבלה וכו' אי מני אס יא. מנע יא. נמנח. וי"צ מנא כ"ל ודלא כר' חסדא לקמן דף ע"ד ע"א דנענוב מן ל"ע שמיטה עשה ניפול יעשה"ה ומפרש רש"י כזה כרזה שס דפליגי מני נבלת דעובר ממת דווקא:
בר"ס ד"ה (עמוד הקודש) כי קלמר וכו' מתח אכניס שלא טעמא וכו' כ"ל:

מוסף רש"י

שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרודור. ונתע חוץ דמצי נפק הוי ליה ילד ולא הוי כלועס וטמא מדלוריימא משום נוגע במת (נדה גכ:). לרבות גולל ודופק. שטמא כנגע ובמשא ונחלל (סוכה גכ:) אס עשאו גולל לקבר מטמא לעולם צאהל מת ענמו ואפילו טעל משס (עובדין יט:). לרביעית דם. היא שיעור חימוי של אדם ונלאו הכי לא אקריי מת עד שיהא צו שיער מיתה (סנהדרין ד.). שחי נפשות. משמע משני בני אדם, וכתב מת כדי מיתה היינו רביעית (שם). נפשות היינו דם דלאקריי נפש (שם) רביעית דם קרי ליה נפש כדאמרין התם (שבת לא:). רביעית דם נמתי כנס (נזיר דה:). הבשר מגע נבלה. כל העובר והכהמה נגעו בנשר טמאין (לעיל סח:). נשר העובר שהיה מחובר לאבר היואל (לקטו עד:). מגע טרפה שחוטה. שאבר היואל עדיין הוא מחובר בשעת שחיטה. אע"פ שאין שחיטה מחייתה באכילה מטהרמה מידי נבילה. כשריטה ששחיטה מטהרתה, וטעמיהוי מפרש מתמי', ולקמן (גכ). מפרש בפירקין צטריס שחוטה מאי מגע שייך למימי צה ומפרש טעריפה שחוטה מטמאה את המוקדשים מדרבנן (לעיל סח:).

והא עובר וחיה. דקתני מתני' החיה טמאה שצעה והאשה טהורה: **וקמטמי לה עובר לחיה**. ש"מ דטעמא דאשה טהורה משום מגע בית הסתרים הוא ולא משום כלוע: **טבעת אין סופה לנאם**. בתמיה: **טומאה זו**. דחיה: **מאי אינה מדברי פורה**. ל"ל למימר כולי האי לימא טומאה זו דברי סופרים משום גזירה כדמפרש לקמיה: **לא סימא**. מתני' ר"ע היא דאמר עובר מת שצמעי אשה טמא הלכך מטמא לחיה דטומאה כלועה מטמאה וטהרה כלועה גמיטמא ואשה טהורה משום דמגע בית הסתרים הוא: **אלא אפי' לר' ישמעאל נו'**. ולקמן צעי מאי ר' ישמעאל ור"ע: **גזירה שמא יוציא נו'**. דאי אמרת חיה שפסטה ידה למעי אשה ונגעה בעובר מת טהורה עפמיס שהולד מוציא ראשו חוץ לפרוזדור והרי הוא כילוד ומטמא לפרוזדור חיה שעדיין הוא שצמעי ואמי לטהרה אכל צרועה שהושיט ידו למיגזר הכי מפני שרחם שלה גלוי כדי מפיק חיו ליה: **טרידא**. עסוקה היא שצכליה וצרייה וטרידא מולמר לחיה אל תגעי: **על פני הסדה**. משמע גלוי: **להוציא עוצר**. שהוא טמון: **גולל**. כסוי הארון של מת: **דופק**. דף שנותנין כדזו: **ור' ישמעאל סבר גולל ודופק הלכתא היא**. וכי אתא קרא להוציא עוצר: **ור"ע סבר עוצר צמעי אשה טמא**. וכי אתא קרא לגולל ודופק וקסבר לאו הלכתא היא: **מדלוריימא מנא ליה**. דטמא דלא מטהר ליה ממשמעותיה דעל פני הסדה ואפי' לא מייחר: **במה כנפס**.

מת שהוא בתוך נפש האחרת: רביעית הלוג דס חיי האדם תלויין צו שצרך הוא מתקיים: **אף רביעית דס כנא משני מחיס**. הלכך האי קרא דכתיב ביה חד נפש לאו לרביעית דס אתא: **נפשות**. משמע שמים: **מס**. דבר שמימה צאה על ידו דהיינו רביעית: **ביתני' הנשר טהור**. שאין בהמה מקבלת טומאה מחיים: **הנשר מגע נבלה**. בשר העוצר מגע אבר מן החי שהוא מטמא כנבלה צהעור והרוטצ (לקמן דף קכט:). אי מני אס א יא יא עובר מת נבלה גמורה הוי האבר מאחר שלא טהרתו שחיטת אמו: **מגע טרפה שחוטה**. שהשחיטה אע"פ שאינה מתרת האבר באכילה מטהרתו מידי נבלה והוא כטרפה שחוטה שאינה מטמאה מן התורה כדמפרש ואזיל אלא מדרבנן כמקדשין:
מה

סמוך לנקב ואז היא כבר מעוכלת: **וְהָרִי חיה ועובר דבשתי טבעות דמו**. מה שפי' בקונטרס אלמא דטומאה צלע טבעת נמי תנינא בלע טבעת טמאה טובל דאשה טהורה משום בית הסתרים וכן פי' בסמוך גבי לא תימא מתני' ר' עקיבא היא וקשה נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא לא מטמא אלא ל"ל כדפירשנו דאשה טהורה משום טומאה כלועה היא וחיה היא כשתי טבעות: **בְּזִירָהָ שְׂמא יוציא ולד ראשו וכו'**. פי' בקונטרס משום דהרי הוא כילוד משמע דדוקא נקט ראשו וכן משמע צפ' יואל דופן (מה דף מז:). גבי יולדת מטמאה צפנים כצחוץ דקאמר גון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדר' אושעיא כו' משמע דר' אושעיא נקט דוקא ראשו ותימה דאמאי נקט ראשו אפי' הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה חמה שנגעה צו או הקיטה דתו לאו טומאה כלועה היא וי"ל דגזירת הכתוב היא דעד שיהא כילוד לא מטמאה כדדריש מעל פני השדה והשחא ניחא הא דלרין ר' ישמעאל למדרש טעמא מקרא דטעמיה פשוט דטומאה כלועה היא אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד ור' עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכן משמע דלא תימא אליבא דר"ע משמע דכר"ע אחיא מתני' בפשיטות דטמאה החיה מדברי סופרים דגורין כולו צמעי אשה אטו הוציא ידו אכל אי ר"ע מטמא עוצר צמעי אמו אפי' לא יא לחוץ כלל היכי מתוקמא מתניתא אליציה דחיה טמאה ואשה טהורה:

גוֹרָלָּ ודופק. מפורש בפ"ק דכתובות (דף ד: ד"ה עד): **שְׂתִי נפשות ושיעור אחד**. ור' ישמעאל סבר דיש אס למסורת ונפשת כתיב כדאמר כסנהדרין בפ"ק (דף ד). וקשה דתרי קראי צרביעית דס ל"ל במת כנפס ^אונפס: **הַצִּיאָ עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור**. דעוצר שצפנים אפי' מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטה אמו להסירו אף באכילה: **וְחֻכְמִיִּם אומרים מגע טרפה שחוטה**. בשחיטה עושה ניפול פליגי כדאמר בגמ' וקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע באבר שצחוץ טהור דאי מחיים מטמא היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות ולעיל דקתני הושיט רועה את ידו ונגע צו טהור לאו דוקא לפי שהוא צפנים לדפי' הוציא עוצר ידו לחוץ ונגע צו הרועה טהור אלא להודיעך כמו דר' יוסי הגלילי לדפי' הכי צטמאה טמא א"נ מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע צו דצטמאה טמא דלענין מה שצפנים הוא דמקשינן טמאה לטהורה ולא לענין מה שצחוץ:

בהמה המקשה פרק רביעי חולין

אע"פ שהוא אב הטומאה אין לו טומאת משא וטבעת טהורה נמי לא מטמאה מחמת אדם טעמא נמי משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אכל צב' טבעות דלא שייך צהו בית הסתרים הוה אמינא צמסותרים צתוכו ליטמו קמ"ל דטעמא דמתני' משום כלוע הוא וחצירו נמי לא מטמא וקשה לפירשו

דצטצעת שנגעה צמת הרי הוא כחלל וטומאתה צוקעת ועולה ואפי' רלוזה תחת אצנים שלא ^א מטמא את האדם מכח בית הסתרים ומה שפי' דצטצעת טהורה לא מטמאה מחמת אדם משום דבית הסתרים דאדם לא מטמא אטו אס נכנס אדם לאהל המת וכלים או אוכלין צקומטו ה"נ דטהורים דלע"ג דבית הסתרים לאו צת מקבלי טומאה נינהו מ"מ לא הוי כמזיד פתיל דמצינל צאהל המת הוי טיט דלאו צני קבולי טומאה נינהו ואוכלין שגיבנן צטיט והכניסם לאהל המת טמאים ומה שפירש נמי דאין טומאת משא אלא למי שטומאה צאה ממנו הרי מדרס הזצ דמטמא צמשא וה"נ טבעת שנגעה צמת כיון דהויא כחלל לטמא צמשא דלטמא צמשא לא מהני בית הסתרים כדפי' בקונט' וצפ' יואל דופן (מה דף מז:). נמי אמרי' נבלה צקומטו טמא נהי דצמגע לא מטמא צמשא מיהא מטמא לכך נראה דטעמא דמתני' משום דכלוע הוא ומ"מ אשמעין צצה צשני טבעות דממתני' לא אשמעין ליה ^א דהא דלע"ג דטומאה כלועה לא מטמאה היינו טהרה צעלמא אכל טהרה הצלועה מיטמאה וכן הא דטהרה הצלועה לא מיטמאה היינו מטומאה דעלמא ולא מטומאה הצלועה עמה ואין לתמוה כיון דצא לאשמועין כאן צשתי טבעות מאי כשס דהכי פירשו כשס שטומאה כלועה אינה מטמאה את האדם הצלועה אע"פ שנגעה צו כך אינה מטמאה טהרה שאכלה וא"ת מנא לה לרצה הא דטהרה כלועה לא מיטמאה מטומאה שאכלה הא לא אחי מקי' דמזיד פתיל וי"ל דכולה מלמא דריש צצה מן האוכל את נבלתה מי לא עסקין דאכל סמוך לשקיעת החמה

וקאמר רחמנא דטהור אפי' לאכול צתרומה ונוגעת צטומאה שצמעיה ואסור לטמאה וא"ת שתי טבעות נמי תנינא בלע טבעת טמאה טובל ואוכל צתרומה יש לומר דהתם צריך הוזה שלישי ושציעי וכשצא לאכול תרומה ככר יש שצעה ימים שנגלעה והרי היא מסתמא ככר סמוך לנקצ וכשצולע תרומה אינה נוגעת צטבעת עד שצצא אכלה דאמר ר' עובד דבשתי טבעות דמו. מה שפי' בקונטרס אלמא דטומאה כלועה מטמאה וטעמא דאשה טהורה נמי תנינא בלע טבעת טמאה טובל דאשה טהורה משום בית הסתרים וכן פי' בסמוך גבי לא תימא מתני' ר' עקיבא היא וקשה נהי דמגע בית הסתרים לא מטמא לא מטמא אלא ל"ל כדפירשנו דאשה טהורה משום טומאה כלועה היא וחיה היא כשתי טבעות: **בְּזִירָהָ שְׂמא יוציא ולד ראשו וכו'**. פי' בקונטרס משום דהרי הוא כילוד משמע דדוקא נקט ראשו וכן משמע צפ' יואל דופן (מה דף מז:). גבי יולדת מטמאה צפנים כצחוץ דקאמר גון שהוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור כדר' אושעיא כו' משמע דר' אושעיא נקט דוקא ראשו ותימה דאמאי נקט ראשו אפי' הוציא ידו חוץ לפרוזדור נמי נטמאה חמה שנגעה צו או הקיטה דתו לאו טומאה כלועה היא וי"ל דגזירת הכתוב היא דעד שיהא כילוד לא מטמאה כדדריש מעל פני השדה והשחא ניחא הא דלרין ר' ישמעאל למדרש טעמא מקרא דטעמיה פשוט דטומאה כלועה היא אלא משום דלא מטמא בהוציא ידו עד שיהא כילוד ור' עקיבא נמי לא פליג אלא בהוציא את ידו וכן משמע דלא תימא אליבא דר"ע משמע דכר"ע אחיא מתני' בפשיטות דטמאה החיה מדברי סופרים דגורין כולו צמעי אשה אטו הוציא ידו אכל אי ר"ע מטמא עוצר צמעי אמו אפי' לא יא לחוץ כלל היכי מתוקמא מתניתא אליציה דחיה טמאה ואשה טהורה:

גוֹרָלָּ ודופק. מפורש בפ"ק דכתובות (דף ד: ד"ה עד): **שְׂתִי נפשות ושיעור אחד**. ור' ישמעאל סבר דיש אס למסורת ונפשת כתיב כדאמר כסנהדרין בפ"ק (דף ד). וקשה דתרי קראי צרביעית דס ל"ל במת כנפס ^אונפס: **הַצִּיאָ עובר את ידו וחתכה ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור**. דעוצר שצפנים אפי' מת חשיב כחי דהא קא מהני ליה שחיטה אמו להסירו אף באכילה: **וְחֻכְמִיִּם אומרים מגע טרפה שחוטה**. בשחיטה עושה ניפול פליגי כדאמר בגמ' וקודם שחיטה לכ"ע אדם שנוגע באבר שצחוץ טהור דאי מחיים מטמא היכי הוה מהני שחיטה לרבנן להפקיע הטומאה לטהרות ולעיל דקתני הושיט רועה את ידו ונגע צו טהור לאו דוקא לפי שהוא צפנים לדפי' הוציא עוצר ידו לחוץ ונגע צו הרועה טהור אלא להודיעך כמו דר' יוסי הגלילי לדפי' הכי צטמאה טמא א"נ מודו רבנן בהוציא ידו לחוץ ונגע צו דצטמאה טמא דלענין מה שצפנים הוא דמקשינן טמאה לטהורה ולא לענין מה שצחוץ:

טהור

עב.

עין משפט ור מצה

לח א מיי פכ"ה מהל' טומאת מת הלי"ב:
ב מיי שס הלכה ח:
ג א מיי פ"ב שס הל' טו ע"ש בכ"מ:
בא ד מיי פ"ד שס הלכה א:
בב ה ו מיי פ"ב מהל' אלות הטומאה הלכה ט:

שיטה מקובצת

אל שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרודור. גיב עי' תוס' בכורות דף כ"ב ע"א:
ב לרביעית דם הבאה מן המת. גיב עי' תוס' מנחות דף קד ע"א:
ג מטמאה וטהרה בלועה מיטמאה ואשה כצ"ל:

רבינו גרשום

והא עובר וחיה דבשתי טבעות דמו. דעובר במעי בהמה יוד חיה במעי בהמה שניין בלועין העובר והיד וקא מטמא ליה עובר לחיה: שאני עובר הואיל וסופו לצאת ולא מיהוי ככלוע: טומאה זו (אינה מדברי תורה) דמטמאה עובר לחיה [אינה מדר']: שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרודור והוי כילוד: אי הכי אשה נמי. דאי חיישין להא דאמרת שמא יוציא ולד א"כ אפי' האם נמי תהא טמאה: אשה מרגשת בעצמה. כשיצא תהא יודעת: ותימא ליה לחיה. כלומר אמאי אמרי' החיה טמאה שמא יוציא ולד ראשו חוץ לפרוזדור ותימא ליה האם לחיה כשיצא ראשו ולא תהא טמאה החיה עד דתימא לה האם לחיה: להוציא עובר שבמעי אשה. כלומר דאין על פני השדה: לרבות גולל ודופק. גולל זהו כסוי שעל גבי ארון של מת דופק דפנות שטטמאין כמא ולא להוציא עובר שבמעי אשה: ורבי עקיבא לטעמיה דאמר אף רביעית דם. דר' עקיבא לא בעי ליה להאי קרא: ושיעור א'. כלומר ורביעית אחד. ואח"כ שחט את אמו הבשר טהור. כלומר דאין מטמאה מחיים:

^[מקור: ...]